

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 21. april 2015

J.nr. 323-1 - dmk

Indberetning nr. 3/2015

Emner:

- *Landsstyret har fremsat sit forslag til bevillingsrammerne for 2016. Ifølge forslaget vil der blive overskud på landskassens budget i 2016, men der mangler at blive gennemført initiativer, der skal sikre øgede indtægter fra fiskeri- og opdrætserhvervene.*
- *Lagmanden har fremsat en udenrigspolitisk redegørelse, der har været til generaldebat i Lagtinget. Der er øget interesse for at varetage Færøernes egne udenrigspolitiske forhold.*
- *Flere partier har afholdt landsmøder de seneste par uger, og det aflæses tydeligt i debatten, at valgkampen, både til lagtingsvalget og folketingsvalget, allerede er i gang. Et formandsskifte i Selvstyrepartiet vurderes at være en stor gevinst for Selvstyrepartiet i valgkampen.*

Landsstyret har fremsat forslag til bevillingsrammerne for 2016

Jørgen Niclasen, landsstyremedlem for finansanliggender, fremsatte den 28. marts et beslutningsforslag til bevillingsrammerne for finansloven 2016. Ifølge beslutningsforslaget bliver der for 2016 tale om et DAU-resultat på 56 mio. kr. og dermed et overskud på landskassens budget.

Beslutningsforslaget indeholder desuden en fremskrivning til og med finansårene 2017-2020, jf. nedenstående tabel 1:

Tabel 1: Bevillingsrammerne for 2016-2020, mio. kr.

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsudg. i alt	4.369,4	4.385,3	4.425,1	4.462,8	4.501,5
Anlægsudg.	273,0	280,9	285,0	285,0	285,0
Renteudg., netto	77,0	73,0	69,0	69,0	69,0
Indtægter	4.775,4	4.837,4	4.887,4	4.937,4	4.987,4
DAU-saldo	56,0	98,2	108,3	120,6	131,9

På udgiftssiden er der for 2016 budgetteret med en stigning i udgifterne på 0,9 pct. nominelt i forhold til 2015.

På indtægtssiden er der budgetteret med en stigning på knap 3 pct. ud fra de nuværende skatter og afgifter. Der er herudover budgetteret med 95 mio. kr. i nye indtægter, der primært skal komme fra fiskeri- og opdrætserhvervene, hvilket vil indebære en samlet stigning i indtægterne på 4,9 pct. i

forhold til de forventede indtægterne for 2015. Det er dog en forudsætning for de 95 mio. kr., at afgiftslovgivningen bliver ændret i forbindelse med den fiskerireform, der arbejdes med. I den forbindelse er det værd at bemærke, at der ikke synes at være enighed om indholdet i en fiskerireform, og at en sådan reform mest sandsynligt først vil blive en realitet efter næste lagtingsvalg, der skal afholdes senest i oktober. Det kan således ende med, at det bliver et nyt landsstyre, der skal "finde" de 95 mio. kr., hvis forudsætningen om et overskud for 2016 skal holde.

Udenrigspolitisk redegørelse til debat i Lagtinget

Der var den 13. april 2015 debat i Lagtinget vedr. den "Udenrigspolitisk redegørelse", som lagmand Kaj Leo Holm Johannesen fra Sambandspartiet fremlagde den 10. april 2015.

Der var generelt tilfredshed med, at lagmanden havde fremlagt en udenrigspolitisk redegørelse, hvilket man havde efterlyst i mange år. Overordnet blev det også fremført, at der på Færøerne er en øget interesse for en egen udenrigspolitik. Især den nylige fiskeristrid med EU viser ifølge flere nødvendigheden af, at Færøerne selv beskæftiger sig med udenrigspolitikken, og at man også godt kan opnå resultater, hvis man er godt forberedt og står sammen.

Mest kritisk overfor redegørelsen var Republikanerne. Partiets formand, Høgni Hoydal, kaldte den en hjemmestyreredegørelse, der kun understregede behovet for selvstændighed. Som det er i dag, er det Danmark der sidder og tager beslutningerne, ifølge Høgni Hoydal, og det kan der kun laves om på ved at blive selvstændig.

Der var enkelte kritiske røster mod den udenrigspolitiske fuldmagtslov, som mange finder for restriktiv og begrænsende for Færøerne, herunder bl.a. det forhold, at Færøerne og Grønland skal handle i forening ved folkeretlige aftaler, herunder forvaltningsaftaler, som vedrører både Færøerne og Grønland. Disse aftaler indgås af Færøernes landsstyre og Grønlands landsstyre i forening under betegnelsen *Kongeriget Danmark, for så vidt angår Færøerne og Grønland*, forkortet *DFG*. I lagmandens udenrigspolitiske redegørelse nævnes som eksempler herpå de internationale fiskeriorganisationer NEAFC, NAFO og NASCO, hvor Danmark er repræsenteret via EU. Som "medlemsland" har DFG én stemme ligesom de øvrige lande i organisationerne, og Færøerne og Grønland skal således være enige om, hvorledes der skal stemmes. Hvis Færøerne og Grønland ikke har samme interesser i en sag, stemmer DFG ikke. Ifølge den udenrigspolitiske redegørelse indebærer dette, at Færøerne og Grønland sættes uden for indflydelse, når de to parter har forskellige interesser, og det kan gøre det vanskeligt for Færøerne at indgå strategiske alliancer med lande, som Færøerne har fælles interesser med.

Lagmanden fremførte under debatten i Lagtinget, at han ikke er helt tilfreds med, hvordan fuldmagtsloven fungerer og hvordan Færøerne tages med på råd, når det gælder forsvars- og sikkerhedspolitikken. Det er ifølge lagmanden noget man må se på og stramme op på.

Af enkelte emner der blev taget op kan især nævnes en ny frihandelsaftale med EU, der indeholder toldfrihed for forarbejdede fiskeprodukter. Det er et stort ønske fra alle partier, at der snarest muligt indgås en ny og bedre aftale med EU.

Et muligt færøsk EFTA-medlemskab blev også taget op. Republikanerne ser et EFTA-medlemskab, og dermed adgang til et stort antal frihandelsaftaler, som et meget vigtigt skridt. Socialdemokratiets formand, Aksel V. Johannesen, meget gerne ser en endelig afklaring på, om EFTA overhoved er en mulighed for Færøerne. Lagmand Kaj Leo Holm Johannesen udtalte i den forbindelse, at han selv ikke rigtig tror på, at et medlemskab af EFTA er den rette løsning for Færøerne.

Hoyvíksaftalen mellem Færøerne og Island blev også taget op. Der er på Færøerne ikke fuld tilfredshed med, hvordan aftalen fungerer. Det blev nævnt, at man evt. skal se på en ny aftale, eller undersøge om der er tale om nogle rent praktiske problemer, der kan løses uden en ny aftale. Jákup Mikkelsen fra Folkeflokkun ábnede op for, at man burde se på en ny aftale mellem både Færøerne, Island og Grønland, eller på en ny aftale mellem Færøerne og Island og en aftale mellem Færøerne og Grønland.

Jákup Mikkelsen nævnte også kort færøsk medlemskab af WTO, hvor han gerne ser, at Færøerne kommer videre med at fjerne de hindringer for et færøsk medlemskab, som Danmark har påvist.

Et emne, der også blev taget op under debatten, var lagmandens ageren i forhold til Rusland i forbindelse med situationen omkring Ukraine og flere vestlige landes handelsembargo mod Rusland. Formanden for Socialdemokratiet, Aksel V. Johannesen, var af den opfattelse, at lagmanden blandede politik og handel sammen, og at det havde været forkert og uheldigt af lagmanden at udtale sig til de russiske medier om, at han var imod boykot. Aksel V. Johannesen mente også, at lagmanden burde have rådført sig med Lagtingets Udenlandsudvalg, inden han tog til Rusland, hvilket flere andre var enige i.

Den politiske scene bærer præg af, at både et lagtingsvalg og et folketingsvalg nærmer sig

Der blev i den seneste Indberetning refereret fra Sambandspartiets landsmøde, hvor rigsfællesskabet stod øverst på dagsordenen. Siden har flere af de øvrige partier afholdt landsmøde, hvor valgtrummerne er begyndt at lyde, og Selvstyrepartiet har markeret sig ved et formandsskifte.

Selvstyrepartiet har skiftet formand

Den 9. april 2015 afholdt Selvstyrepartiet et pressemøde, hvor det blev annonceret, at Kári P. Højgaard havde trukket sig som formand, og at 33-årige Jógvan Skorheim, der er borgmester i Klaksvík, havde overtaget formandsposten. Kári P. Højgaard angav som begrundelse for at trække sig som formand, at han ikke ønsker, at uroen omkring hans person skal påvirke Selvstyrepartiet op til Lagtingsvalget, og henviste i den forbindelse til hans rolle i forbindelse med Skalafjordtunnelen, hvor undersøgelsesleder Hans Gammeltoft-Hansen, jf. bl.a. Indberetning nr. 2/2014, forventes at komme med sin redegørelse inden sommerferien,

Jógvan Skorheim havde tidligere meddelt, at han ikke ville stille op til det kommende lagtingsvalg, men nu hvor han står i spidsen for partiet, stiller han alligevel op til valget. Selvstyrepartiet har stået meget dårligt i meningsmålingerne de sidste par år, og partiet har i flere af målingerne stået til helt at ryge ud af Lagtinget ved det kommende valg. Med Jógvan Skorheims kandidatur er situationen nu en helt anden, ifølge den politiske kommentator Árni Gregersen i avisen Sosialurin fra den 10. april 2015, hvor han udtaler, at "Dette er en redningskrans til Selvstyrepartiet og Kári P. Højgaard.

Partiet er nu væsentlig styrket, og repræsentation i Lagtinget synes nu helt sikker. Det er nok mere sandsynligt, at partiet kan gå efter to mandater i Lagtinget”.

Tjóðveldis landsmøde – selvstændighed på dagsordenen igen

Tjóðveldi (Republikanerne) afholdt landsmøde den 10.-11. april 2015, hvor det blev slået fast, at selvstændighed skal være kernen i valgkampen op til lagtingsvalget. Formanden Høgni Hoydal nævnte i den forbindelse, at hvis Tjóðveldi skal med indgå i et nyt landsstyre efter valget, så kræver det, at man også kan blive enige om, hvordan man på ny får sat gang i selvstændighedssagen. Han ser den nuværende opposition som det klare alternativ til det siddende landsstyre. I den forbindelse er man dog opmærksom på, at Javnaðarflokkurin (Socialdemokratiet) betegner sig selv som et ”rigsfællesskabsparti”, hvilket kan vanskeliggøre, at de to partier finder sammen efter valget.

Javnaðarflokkurin klar til at danne nyt landsstyre

Javnaðarflokkurin (Socialdemokratiet) afholdt landsmøde den 18. april 2015, hvor partiets formand, Aksel V. Johannessen, nævnte, at han er klar til at overtage landets ledelse og stå i spidsen for et nyt landsstyre efter valget. Partiet har stået meget godt i de seneste meningsmålinger, hvor mere end hver fjerde vælger har sagt, at de vil sætte kryds ved Javnaðarflokkurin ved det kommende valg. Det har på baggrund af meningsmålingerne været en udtalt opfattelse, at Javnaðarflokkurin skal stå i spidsen for forhandlingerne om dannelsen af et nyt landsstyre efter valget, men formanden advarer imod, at de gode meningsmålinger ikke skal blive til en sovepude op til valget.

Det vakte især opsigt, at partiet har sat sig som mål, at al børnepasning (vuggestuer, børnehaver og fritidsskoler) skal være gratis om nogle år for at sikre bedre økonomiske vilkår til børnefamilierne. Allerede til næste år skal udgiften, som forældre betaler for børnepasning, halveres, hvilket vil koste kommunerne 45 mio. kr. Udgiften skal finansieres ved, at opdrætserhvervet, der i øjeblikket giver store overskud, skal betale lejeafgift for anvendelse af fjordene. Ifølge Aksel V. Johannessen har det nuværende landsstyre allerede bestemt, jf. også afsnittet i denne Indberetning om bevillingsrammerne, at opdræts- og fiskerierhvervet i 2016 skal betale yderligere 95 mio. kr. til landskassen. Heraf ønsker Javnaðarflokkurin at øremærke de 45 mio. kr. til kommunerne, så de kan halvere betalingen til børnepasningen. Partiet ønsker samtidig at give skattelettelser til lav- og mellemindkomsterne. Lagmanden var meget kritisk overfor disse valgløfter, som han på Facebook kaldte useriøst og en forbrugsfest, som økonomien ikke har en chance for at klare. Hvis det skal være politikken efter valget, så udelukker lagmanden et samarbejde mellem Javnaðarflokkurin og Sambandspartiet, og han ser så Tjóðveldi som den eneste mulighed for Javnaðarflokkurin efter valget.

Aksel V. Johannessen har hidtil været tilbageholdende med at udtale sig om mulige samarbejds-konstellationer efter lagtingsvalget, men har dog tidligere udtalt, at Javnaðarflokkurin ikke vil samarbejde med Folkeflokkun, så længe han er formand.

Kandidater på banen til folketingsvalget

At der er gang i valgtrommerne ses også ved, at flere kandidater har meldt sig på banen til det kommende folketingsvalg. Det har tidligere ikke været sædvanligt, at kandidaterne meldte sig så tidligt på banen som kandidater til et folketingsvalg, så der er tale om en ny kurs, som også underbygger at valgkampen(e) er skudt i gang på Færøerne.

Som nævnt i den forrige Indberetning ønsker det nuværende folketingsmedlem, Edmund Joensen fra Sambandspartiet, at genopstillet til folketingsvalget, der skal afholdes senest til september. Det andet nuværende færøske medlem af Folketinget, Sjúrdur Skaale fra Javnaðarflokkurin, har meddelt, at han stiller op til lagtingsvalget, men også til folketingsvalget. I forbindelse med valgkampen til seneste folketingsvalg profilerede Sjúrdur Skaale sig på, at han kun ville stille op til folketingsvalg og ikke lagtingsvalg, da han mente, at man ikke tog sit arbejde seriøst nok, hvis man var medlem af begge ting. Han fik også partiet til at vedtage en politik om at man ikke kan have dobbeltmandater og sidde både i Lagtinget og Folketinget på samme tid. Derfor siger han, at han kun vil indtage sin plads i Folketinget, hvis han bliver valgt ind begge steder, og så overlade pladsen i Lagtinget til en anden. Han har dog ikke udtalt sig om, hvad han vil gøre, hvis han får mulighed for en landsstyrepost i et nyt landsstyre med deltagelse af Javnaðarflokkurin.

Folkeflokkens Annika Olsen, der er vicelagmand og landsstyremedlem for sociale anliggender, har ligeledes anmeldt sit kandidatur til folketingsvalget. Annika Olsen var topscorer for Folkeflokken ved folketingsvalget i 2011, og vil være et godt bud på et folketingsmedlem for Folkeflokken, hvis partiet opnår nok stemmer til at få et af de to færøske mandater ved det kommende folketingsvalg.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen